

פרופסור חובב טלפז, לשעבר מדריך לכלכלת הייצור בשה"מ ומנהל המחלקה לסטטיסטיקה בוולקני

הוא מעולם לא הוציא תעודת בגרות. בזכות כושר התמדה, רצון והשקעה סיים דוקטורט במסלול ישיר בארצות הברית והגיע לדרגת פרופסור מלא בגיל 45

שמעון וילנאי

פרופסור חובב טלפז רשם בחייו פרקים נכבדים וראויים בתפקידיו בשירות החקלאות הישראלית. שבע שנים כמדריך לכלכלת הייצור בשה"מ (שירות ההדרכה והמקצוע) וכמעט שני עשורים כראש המחלקה לסטטיסטיקה במכון וולקני. גם היום, בן 82, עירני, נמרץ וחדור מוטיבציה בפעילותו. הוא נוהג ברכב ואולם הוא מעדיף רכיבה על אופניים מביתו בעיר הרצליה למשרדו בקיבוץ גליל ים, הממוקם בשטח השיפוט של עיר מגוריו.

סיפור חייו מרתק במיוחד. תכננתי שיחה בת שעה והמפגש נמשך כמעט שעתיים ומחצה ויכולתי לשבת עוד זמן רב להאזין לתיאוריו הקולחים של מסכת עבודתו.

טלפז נולד בקיבוץ שפיים ואף שהוריו עברו לנתניה בשנות העשרים המוקדמות בחייו, הוא אינו אוחז תעודת בגרות. בן 22 כקיבוצניק השתתף במה שנקרא אז "לימודי חקלאות גבוהים", בצוותא עם עוד צעירי קיבוצים שלא היו עם תעודת בגרות, בקורס ייחודי שהתקיים במבנה לא הרחק מהפקולטה לחקלאות ברחובות. "למדנו ברחוב דרך יבנה 54, מרחק הליכה מהפקולטה. לימודים שארכו שנתיים". בסיומם המשפחה עזבה את הקיבוץ ועברה לעיר ו"כעבור שבוע התקבלתי לעבודה במשרד החקלאות כמדריך לכלכלת הייצור בשירות ההדרכה והמקצוע במשרד החקלאות".

מציין: "בראש המחלקה לכלכלת הייצור בשה"מ ב-1963 היה ד"ר לוהה, יקה פדנט. אני לימדתי שיקולים לכלכליים

צילום פרטי

פרופסור טלפז מגלה שבשבע שנותיו בשה"מ עסק גם בתכנון לינארי (קווי). היה צורך לתכנן פעילות חקלאית לכמה קיבוצים, בהם איילת השחר, חורשים, משאבי שדה. "באותם ימים עבדו עם מכונות חישוב. היינו זקוקים למחשב. היו רק שניים בארץ. אחד בממר"ם ("מרכז מחשבים ורישום ממוכן - של צה"ל), השני במכון וייצמן. נסעתי כל יום לממר"ם ושם עבדתי. יום אחד התלוננתי בפני מנהל שה"מ, אריאל עמיעד - לימים מנכ"ל משרד החקלאות, שיש לי קשיים בעבודה בממר"ם ובזכותי נרכש מחשב והוא הוכנס לשימוש בשה"מ".

חמש שנים לעבודתו במחלקה בשה"מ נקרא חובב טלפז לסגנו של עמיעד, דן מס, והוא "הציע לי לצאת לשישה חודשים לאוניברסיטאות - מיישגן, פָּרְדו באינדיאנה וטוסון אריזונה. זו הייתה מלגה של ה-FAO מהאו"ם בנושא הכנסת שימושי מחשב לחקלאות. לא היססתי לרגע, הסכמתי ונסעתי".

היכרותו עם אוניברסיטת מיישגן הושיבה אותו על ספסל הלימודים ללימודי דוקטורט בשנים 73-1970 שאותם סיים בציון גבוה. אחרי שלוש שנים המשיך להוראה ומחקר באוניברסיטת טקסס לתקופה של ארבע שנים.

בשנת 1977 בשובו לישראל פנה אליו ראש מינהל המחקר החקלאי פרופסור יואש ועדיה והציע לו להצטרף לוולקני. תחילה כעובד במחלקה לסטטיסטיקה שבראשה עמד ד"ר יוסף פוטר. אחרי שנתיים מונה לראש המחלקה לסטטיסטיקה ובתפקיד הזה אחז שש עשרה שנים.

"עזרתי לכל החוקרים בניתוח סטטיסטי של המחקרים. עסקתי בעיקר במחקרים שטיפלו במערכות גדולות: כותנה, לול ומדיניות השקיה של כותנה. זו הייתה תקופה נפלאה בתחום. הכותנה גדלה בהיקפים גדולים. בנושא השני פעלתי בצוותא עם פרופסור שמואל הורוביץ על תרנגולות. הובלנו תהליכים שקשורים לשיווי משקל דינמי של הסידן בעופות ובמקביל חיפשנו ומצאנו דרך לחישוב דיאטות אופטימליות

למרכזי משק ומרכזי ענפים בחקלאות. בעיקר לקבל החלטות: איך לייצר, מה לייצר. המשימה הראשונה שהוטלה עליי הייתה לבוא לאזור נצרת ולהעביר קורס לשיקולי כדאיות חקלאית. בקורס השתתפו מדריכים ערבים-ישראלים. כולם הועסקו בשה"מ. עשרה חבר'ה, חבורה טובה, תקופה מעולה".

פרופסור - בלי בגרות וללא תארי בוגר ומאסטר

פרופסור חובב טלפז (טפלביץ) נולד בקיבוץ שפיים ב-24 באוגוסט 1939, שבוע לפני שפרצה מלחמת העולם השנייה. הוריו בחרו לקרוא לו בשמו של צעיר בן 21 משפיים חובב מוגילביץ שנהרג שנה אחת קודם עם שלושה מחבריו בעת שמכונתם עלתה על מוקש שהטמינו תושבי כפר סמוך לקיבוץ.

חובב טלפז נשוי לנחמה, מורה לפסנתר. ב-8 במרס השנה יצינו בני הזוג שישים שנות נישואין. הם הורים לארבעה ילדים ותשעה נכדים. הבן הבכור ישראל (57) נשוי+2, בעל חברה בתחום החקלאות. דורית (54) גרושה+2 מעצבת גרפית. ירון (51) נשוי+3, סמנכ"ל ערוץ הספורט, הפרשן הבכיר של ליגת ה-NBA, שדר גם של פוטבול ובייסבול בארצות הברית. נולד בארצות הברית ואוחז אזרחות אמריקנית דב (44) נשוי+2, מומחה בעיצוב אתרי אינטרנט וגם צייר בעל מוניטין, נולד בארצות ומתגורר בניו-יורק.

טלפז לימד 22 שנים באוניברסיטת טקסס A&M חקר ביצועים ואופטימיזציה בחקלאות. הוא מעולם לא הוציא תעודת בגרות. אין לו תארי בוגר ומאסטר. בזכות כושר התמדה, רצון והשקעה סיים דוקטורט במסלול ישיר בארצות הברית והגיע לדרגת פרופסור מלא בגיל 45.

חברת "לידם מערכות תוכנה" בבעלות פרופסור טלפז מפתחת ומובילה בעולם מערכות אופטימיזציה ממוחשבות לתעשיית לווניי תקשורת בעולם ובארץ, תוכנות אופטימיזציה וסטטיסטיקה לא לינארית לטיפול גנטי של תרנגולות לחברה אמריקאית המחזיקה 65 אחוזים מהשוק העולמי, ותוכנות אופטימיזציה לבקרת חממות לגידול אינטנסיבי של עגבניות (הולנד-ישראל). כמו כן היא מפתחת מערכת של ניויד קולחי השופכין בישראל עבור רשות המים מחודש אוקטובר 2013.

טלפז מנהל מעקב צמוד משנת 1968 על יחסי ישראל - ארצות הברית ובין השאר פיתח מודל פיזיקלי ייחודי להבנת "משילות תחת דמוקרטיה" - ישראל מול ארצות הברית משנת 2010 ועד היום. הוא פרסם 75 מאמרים בעיתונות מדעית בין לאומית.

ההחזר במשרדי מס רכוש באוצר ובכך נמנעה השתלטות של הבדואים בסביבה על שטחי המדינה באותה תקופה.

בשנת 1995 הקימו שני הפרופסורים חברה בשם (Logistic Information) LIDM - לידם מערכות תוכנה. תחום שונה לחלוטין מחקלאות. הם פיתחו תוכנה בתחנת קרקע של התעשייה האווירית והיא איפשרה באמצעות לווייני התקשורת "עמוס 2" ו"עמוס 5" לנתב קליטה בתדר מסוים שיתאים לערוצי הטלוויזיה "יס" ו"הוט" לשידור סרטים. לוויין התקשורת "עמוס 6" היה אמור להחליף את "עמוס 3" שהתפוצץ על כן השיגור בכף קנווראל לפני שנים אחדות. בימים אלה מספק פרופסור טלפז לחברת טיפוח גזעים של תרנגולות (הכי גדולה בעולם) תוכנות לבדיקת ביצועים של הגזעים החדשים שהיא מפתחת למטילות ולפיטום.

לתרנגולות לפיטום. היחידה הזאת אינה קיימת היום בוולקני ואין לי תשובה מדוע."

טלפז והורוביץ פיתחו בין השאר מודל של סימולציה ואופטימיזציה להרכבי מנות מזון לפיטום עופות. את המודל הזה הציג טלפז בכנס שנתי של האגודה האמריקאית לעופות בשנת 1992.

בשנות השמונים והתשעים המוקדמות התקבל חוק שאיפשר ליישובי הנגב הצפוני לזרוע חיטה או שעורה ללא השקיה (אדמת

בעל) תחת הבטחת החזר הוצאות בשנת בצורת חלקית או מלאה. תפקידו של פרופסור טלפז היה ליזום מדגם מייצג מאותו אזור ובעזרתו לקבוע אומדן ליבולים מכל חלקות האזור בהתחשבות באומדן. על פי האומדן הזה חושבו סכומי